

1. תגמולים למשרתים במילואים

המוסד לביטוח הלאומי משלם תגמול מילואים לכל מי שנקרא לשירות מילואים על-פי חוק שירות הביטחון, ולמי שנקרא לאימון על פי חוק שירות עבודה לשעת חירום. המוסד משלם גם הענקות לנערים עובדים עד גיל 18, שנעדרו מעבודתם עקב השתתפותם בחינוך הקדם צבאי (בתנאי שהשתתפו בפעילות במסגרת החינוך הקדם צבאי יומיים רצופים לפחות, ובתנאי שעבדו 30 ימי עבודה לפחות בשלושת החודשים שקדמו לפעילות).

הביטוח הלאומי רשאי, לאחר התייעצות עם הוועדה הציבורית לעניין שירות מילואים, לתת הענקות לפיתוח שירותי רווחה למשרתים במילואים ולבני משפחותיהם.

השתתפות בפרויקט סל הרווחה

משנת 1999 המוסד משתתף בפרויקט נרחב של צה"ל שמטרתו להגביר את הלכידות החברתית וליצור תחושת הזדהות ואהדה כלפי המשרתים במילואים, באמצעות השתתפות במימון פרויקט סל הרווחה שמקיים אגף כוח אדם בצה"ל (אכ"א פרט), הכולל פעילויות נופש, ערבי יחידה, ערבי הוקרה ופעילויות גיבוש נוספות. סך ההענקות לא יעלה על 0.25% מאומדן הסכום השנתי הכולל של תגמולי המילואים המשולמים לפי החוק, והתקציב כולו לענף זה ממומן בידי משרד האוצר במסגרת תקציב הביטחון. בשנת 2012 שולמו כ-10 מיליון ש"ח הענקות לצורכי פעילויות הרווחה הללו, סכום המהווה תקציב לשנים 2011 ו-2012. בשנת 2014 הועברו 6.5 מיליון ש"ח כתקציב לכל אחת מהשנים 2016-2014.

תשלום מקדמות בזמן חירום

בזמני חירום פועל אגף המילואים בביטוח הלאומי בשיתוף עם צה"ל ומערכת הביטחון כדי לשלם מקדמות על חשבון תגמולי המילואים לכל המעסיקים שעובדיהם גויסו למילואים ולכל המשרתים הלא-שכירים: עצמאים, סטודנטים מובטלים ועוד. כך למשל ב-2014 במצב "צוק איתן" כ-78% מן המגויסים היו שכירים שמעסיקיהם קיבלו מקדמות בסך כולל של כ-184 מיליון ש"ח וכ-22% לא-שכירים, שקיבלו מקדמה אישית בסך כולל של כ-44 מיליון ש"ח.

2. שיעור התגמול והיקף התשלומים

שיעור התגמול היומי נקבע על-פי השכר ברוטו (החייב בדמי ביטוח) של העובד בשלושת החודשים שקדמו ל-1 בחודש שבו חל השירות לחלק ב-90 ימים. לצורך החישוב מובאים בחשבון גם תגמולי מילואים, דמי אבטלה, דמי פגיעה בעבודה ודמי לידה. התגמול לא יפחת מן המינימום - 68% מהסכום הבסיסי מחולק ב-30 (בינואר 2015: ש"ח ליום, 196.02 ש"ח ליום, 5,881 ש"ח לחודש), ולא יעלה על המקסימום - 5 פעמים הסכום הבסיסי מחולק ב-30 (בינואר 2015: ש"ח ליום, 1,441.33 ש"ח ליום, 43,240 ש"ח לחודש).

היקף התשלומים למשרתים במילואים נתון לתנודות בהתאם לאירועים הביטחוניים. בשנים 2010-2012 הוא גדל אך ירד ב-2013 (ראו הלוח שלהלן). ב-2009 היתה עלייה ריאלית של ממש, ב-35.8% לעומת 2008, עקב תשלומים בזמן מבצע **עופרת יצוקה**. ב-2010 ירדו התשלומים ב-14.9%, וב-2014 שוב עלו ריאלית, ב-22.5% עקב מבצע **צוק איתן**, והגיעו לכ-1.4 מיליארד ש"ח. **ב-2015 שוב היתה ירידה ריאלית של כ-24% לעומת 2014;** היקף התשלומים היה בשנה זו כמיליארד ש"ח.

תשלומים למשרתים במילואים (אלפי ש"ח), 2010-2015

שנה	מחירים שוטפים	מחירי 2015	שיעור שינוי ריאלי (אחוזים)
2010	1,005,979	1,072,895	-14.9
2011	1,045,343	1,077,694	0.4
2012	1,124,500	1,139,837	5.8
2013	1,103,003	1,101,243	-3.4
2014	1,357,530	1,348,944	22.5
2015	1,021,479	1,021,479	-24.3

מיצוי זכויות במילואים

מיצוי זכויות המבוטחים הוא אחת המטרות המובילות בתפיסת השירות של המוסד לביטוח לאומי. השאיפה היא שכל מבוטח יקבל את המגיע לו על-פי חוק. בהתאם לכך, הושקעו בשנת 2015 משאבים ניכרים בהגברת מיצוי הזכויות.

פעולות למיצוי זכויות

אגף מילואים, מינהל המחקר ומינהל תמ"מ במוסד חברו יחד כדי לאתר מבוטחים שלא מיצו את זכאותם לתגמול. לשם כך ננקטו כמה פעולות:

- **נשלחו מכתבים** למי שזוהו ככאלה שלא תבעו את התגמול ולמעסיקיהם.
- **שוכלל האזור האישי** באתר האינטרנט של המוסד כך שהמשרתים יוכלו לראות בו את תקופות השירות שלהם, האם תבעו בעבורן תגמול או לא, ומעקב אחר תהליך התביעה.

- נוספה אפשרות להוריד את האישור הצבאי (3010) כדי להגישו למעסיק או לצרף לתביעה אישית.
- נעשה סקר שנועד לאתר את הסיבות לאי הגשת התביעות לתגמול, תוך כוונה לצמצם בעתיד את התופעה.

מאפייני אוכלוסיית הלא-ממצים

קובץ תקופות השירות של צה"ל הופגש עם קובץ התשלומים של המוסד לשנת 2013¹, ומהפגשה זו עלו הנתונים האלה:

- כ-16% מתקופות השירות (כ-11% מימי המילואים) טרם נתבעו.
- כ-90% מן הלא-ממצים היו גברים וקרוב למחציתם היו בגיל של תחילת העבודה.

משרתים שלא תבעו את התגמול עבור תקופות שירות שבוצעו בשנת 2013 לפי גיל ומין (אחוזים)

גיל	סך הכל	גברים	נשים
סך הכל	100.0	100.0	100.0
29-19	44.9	40.4	87.7
39-30	40.1	43.3	9.9
40 ויותר	15.0	16.3	2.3

- כ-62% מן התקופות שלא נתבעו היו באורך של חצי יום עד יום אחד; פחות מ-4% היו תקופות של 8 ימים ויותר.
- בסוגי שירות שונה מגישים תביעה באופנים שונים, ולפיכך הוחלט להבחין בין סוגי השירות גם בשאלות בסקר וגם כדי לתת ייצוג לכל קבוצה בנפרד.
- 89.5% מתקופות השירות שלא נתבעו היו של שכירים או חברי קיבוץ או מי שמוגדרים שכיר ועצמאי. כל אלה מגישים את האישור הצבאי למעסיקיהם והם אמורים לתבוע את הגמלה מהמוסד.
- 9% מהתקופות היו של מי שמוגדרים לא שכירים ולא עצמאים או של תלמידים, האמורים להגיש את התביעה במישרין למוסד. עצמאים (0.7% מהתקופות) אמורים לקבל תגמול אוטומטית והם נדגמו בנפרד.

¹ שנת 2013 נבחרה כדי לבחון תקופת שירות קרובה ככל האפשר כך שהמשרתים ומעסיקיהם יזכרו מדוע לא הוגשה תביעה, ובנוסף רצינו שרוב התביעות לשנה זו יהיו מוגשות כבר (אף שבחוק מילואים לא חלה התיישנות על תביעה למילואים).

מתצאי הסקר

בסקר נדגמו 380 איש, 278 בהם השיבו לשאלות. ב-96 מקרים לא אותר מספר טלפון או שהטלפון לא היה תקין, בשישה לא היתה תשובה, ונשאל אחד סירב להשתתף.

הסיבות הנפוצות לאי מיצוי היו: שכחו לפנות (37%); בעיות עם האישור הצבאי - לא קיבלו או אבד להם (10%); לא ידעו שצריכים לתת למעסיק את האישור הצבאי (17%), תחושה שהבירוקרטיה מסובכת (עצמאים ולא עובדים או מי שעבדו אצל יותר ממעסיק אחד - 28%); לא מעוניינים בתגמול או בסכום קטן (4%); סברו שהגישו וקיבלו את התגמול (8%).

המשתתפים נשאלו באילו אמצעים אפשר לדעתם להגביר את מיצוי הזכויות לתגמול:

53% השיבו שבאמצעות תזכורת להגשת התביעה (במסרון, מכתב או דוא"ל), 4% הגדלת התגמול, 21% הפחתת הבירוקרטיה, 22% - אמצעים אחרים (יותר מידע על החוק, קבלת אישור חד-יומי באותו יום, קבלת האישור הצבאי בדואר).

ממצאים אלה עולה כי יש צורך בהעלאת המודעות לכך שהליך להגשת התביעה אינו מסובך למשל באמצעות איגרת שתישלח בעת השירות או בעת השחרור).

מה יעודד אותך להגיש תביעה לתגמול מילואים בפעם הבאה?

